

2. Effektivisering af socialtilsynet

20. januar 2025

Initiativ

Der gennemføres en række ændringer af lovgivningen om socialtilsynet, som samlet set skal forenkle, målrette og effektivisere socialtilsynet og gøre det mere risikobaseret samt lette tilsynstrykket.

Baggrund

Det er i rammeaftalen for en langsigtet og bæredygtig udvikling af handicapområdet aftalt, at der skal skabes et mere effektivt og mere risikobaseret socialtilsyn. Dette indgår også i aftalen om kommunernes økonomi for 2025, hvor der desuden er aftalt en reduktion af tilsynstrykket med 30 pct.

Initiativet skal bidrage til at nedbringe de administrative udgifter i kommuner og regioner, ligesom det skal lette ressourceforbruget i forbindelse med tilsyn hos de sociale tilbud. Hertil skal initiativet yderligere målrette tilsynstrykket mod sociale tilbud med risikofaktorer.

Funktionen som socialtilsyn er siden 2014 blevet varetaget af fem kommuner, Hjørring, Silkeborg, Faaborg-Midtfyn, Holbæk og Frederiksberg Kommune. Opgaven indebærer, at de fem kommuner har ansvaret for at godkende og føre driftsorienteret tilsyn med størstedelen af tilbud efter serviceloven, alkoholbehandlingssteder efter sundhedsloven og plejefamilier efter barnets lov.

Kommunerne havde i 2022 udgifter til socialtilsynene for ca. 269 mio. kr. (25-pl), der i 2022 tilsammen aflagde 4.870 tilsynsbesøg hos de sociale tilbud og 7.686 tilsynsbesøg i plejefamilier. Det er det største tilsyn på det kommunale område. Socialtilsynene er ikke underlagt instruktionsbeføjelser fra statslige myndigheder. Socialtilsynene er dog underlagt en række statslige regler, fx krav om årlige besøg mv., der er med til at normere og fastsætte et minimumsniveau for tilsynstrykket og dermed indirekte de kommunale udgifter m.v. I dag medfører 2 pct. af socialtilsynenes tilsynsbesøg reaktioner.

Indhold

Der iværksættes følgende konkrete initiativer, som kan opfylde og understøtte formålet om lettelse af tilsynstrykket og et mere effektivt og risikobaseret tilsyn og dermed sikre, at socialtilsynene bruger deres ressourcer mest konstruktivt, og at der frigives ressourcer både i socialtilsynene og i tilbuddene.

- Krav om årligt tilsynsbesøg i alle tilbud og plejefamilier ophæves. I stedet tilrettelægger socialtilsynet tilsynsbesøgene efter en risikobaseret tilgang. Risikomodellen i dag udbygges med en angivelse af, hvilke risikofaktorer, der kan indgå i risikovurderingen. Modellen udvikles løbende, så den baseres på aktuel viden om risiko.
- Tilbud, der ikke får besøg ud fra en risikobaseret tilgang, skal have besøg hvert 3. år. Dog skal plejefamilier have tilsynsbesøg mindst hvert andet år.
- Tilsynsbesøg skal som udgangspunkt være uanmeldte. Anmeldte besøg skal anmeldes med max 4 uger.

- Kvalitetsmodellen skæres ned fra i dag 7 temaer til 5 temaer med i alt 9 kvalitetskriterier. Indikatorerne fjernes fra modellen, så tilbuddene fremover skal vurderes på de 9 kriterier frem for op til 32 indikatorer i dag. Den reviderede kvalitetsmodel sikrer, at tilbud ikke vurderes på kvalitetsparametre, der ikke er relevante for dem.
Kvaliteten måles fremover i en binær score (opfyldt/ikke-opfyldt). ○

Kvalitetsmodellen for plejefamilier ændres tilsvarende.

Kvalitetsmodellen vil fortsat være centralt fastsat og en pligt for socialtilsynene at anvende.

- Det præciseres i loven, at
 - tilsynsrapporter skal skrives operativt for tilbuddene, og
 - at det skal fremgå tydeligt, hvornår der er tale om forhold, som har betydning for, om tilbuddet kan opretholde sin godkendelse.
- Udpegning af socialtilsynskommuner og specialistfunktioner foretages fremover af ministeren efter bemyndigelse i loven.
- For at understøtte et mere risikobaseret tilsyn styrkes whistleblowerordningen med udbredelse af informationsmateriale og ved, at socialtilsynet får mulighed for at oplyse, at deres tilsyn er affødt af et whistleblow.
- Det afsøges, om det økonomiske tilsyn kan forenkles, og det foreslås i den forbindelse, at fjerne bestemmelsen om, at private tilbud inden iværksættelsen af større vedligeholdelsesarbejder og forbedringer af tilbuddets fysiske rammer skal forelægge disse til socialtilsynets godkendelse. Det vurderes, at hensynet bag bestemmelsen allerede kan varetages ifm socialtilsynets godkendelse af tilbuddenes budgetter og ved revisors påtegning af de private tilbuds regnskaber.
- Der fastsættes en fælles udgiftsramme for socialtilsynene, inden for hvilken socialtilsynene kan opkræve finansiering hos tilbud og kommuner. Udgiftsrammen reducerer de nuværende udgifter med 30 pct. Reduktionen af udgiftsrammen bliver reduceret med 20 mio. kr. som følge af besøg hos plejefamilier hvert 2. år. Hvis socialtilsynet i ekstraordinære tilfælde er nødt til at overskride udgiftsrammen, f.eks. fordi der i slutningen af året sker en uforudsigelig hændelse, der genererer et markant ressourcetræk i det enkelte tilsyn og som ikke kunne være håndteret af god planlægning mv., og såfremt en eller flere kommuner finder overskridelsen af rammen problematisk, får kommunerne ret til at kræve en redegørelse for årsagen til overskridelsen samt angivelse af, hvordan fremadrettede overskridelser vil blive forsøgt undgået.
- I lyset af den nye tilsynsmodel med en mere risikobaseret tilgang og f.eks. en binær kvalitetsscore præciseres socialtilsynets dialogforpligtelse, så der på den ene side sikres fortsat dialog mellem tilbud/plejefamilier og tilsyn om kvaliteten, men så dialogforpligtelsen på den anden side ikke stiller sig i vejen for, at socialtilsynet kan træffe de nødvendige afgørelser om sanktioner eller om bortfald af godkendelse.
- For at understøtte et mere risikobaseret tilsyn præciseres kommunerne pligt til at føre et personrettet tilsyn efter serviceloven og barnets lov og til at underrette socialtilsynet, hvis det personrettede tilsyn, bliver opmærksom på bekymrende forhold i et tilbud.
- For at sikre ensartethed og kvalitet i socialtilsynenes opgaveløsning, præciseres det i loven, at socialtilsynene har ansvar for at koordinere deres praksis og sikre ensartethed på tværs.
- Der fastsættes en frist på 5 arbejdsdage for hvornår socialtilsynet skal have behandlet en henvendelse til whistleblowerordningen. Socialtilsynet skal inden for denne frist have vurderet, om det f.eks. er oplysninger, der skal reageres på straks, om det er oplysninger, der allerede har i forvejen, eller om det er oplysninger, der skal videresendes til anden myndighed. Socialtilsynet vil med en mere risikobaseret tilgang fortsat have pligt til løbende at reagere og

iværksætte tilsynsmæssige handlinger, hvis der på baggrund af specifikke hændelser eller bekymrende oplysninger, f.eks. henvendelser til whistleblowerordningen, bliver vurderet at være en eller flere risikofaktorer til stede, som erfaringsmæssigt vil medføre en risiko for kvalitetsmangler.

Videre proces

Der fremsættes lovforslag i april 2025 med henblik på ikrafttræden 1. januar 2026.

Derudover igangsættes følgende initiativer:

- Der igangsættes et arbejde, der skal
 - undersøge mulige regelændringer, der kan dæmme op for snyd og svigt på sociale tilbud herunder, hvordan eksisterende regler om karens, økonomisk tilsyn og krav til faglige, økonomiske og organisatoriske kompetencer hos ledere og ejere kan skærpes.
 - undersøge mulige initiativer i forhold til regulering af anvendelsen af ikke-godkendte tilbud.

Arbejdet gennemføres sideløbende med fremsættelse og folketingsbehandling af lovforslag om effektivisering af socialtilsynet. Hvis der identificeres initiativer, som kræver lovgivning, fremlægges disse for og drøftes med aftalepartierne med henblik på fremsættelse i en særskilt lovproces snarest muligt i folketingssamlingen 2025-26. Det er en forudsætning for evt. initiativer, at de er udgiftsneutrale eller kun i begrænset omfang får betydning for besparelspotentialet for socialtilsynene.

Arbejdet gennemføres i dialog med relevante organisationer.

- Der afsættes i 2025 2,5 mio. kr. til opkvalificering af tilsynskonsulenter, som understøtter, at socialtilsynene fremover først og fremmest skal fokusere deres indsats på tilbud og plejefamilier, hvor der er problemer med kvaliteten.
- Der udarbejdes en vejledning om socialtilsynets økonomiske tilsyn inden udgangen af 2025.
- Aftalekredsen vil følge implementeringen løbende og vil drøfte denne med Sammen om Handicap.